

A kiállítók között találjuk Tutsek Jánost, Kabdebó Jánost és Mészáros Ábelt, Pintér Erzsébetet, valamint Fancsali Jánost, Kováts Máriát és három Zakariást: ifj. Zakariás Pétert, Zakariás Rékát és Zakariás Gézát. (Kováts Mária és Zakariás Géza új a névsorban, először jelentkeznek képeikkel fotókiállításon.

Az egész eseményről ezt írja a rendező, Fancsali János:

„...úgy véljük, hogy kezdeményezésünk eléri célját: egyfelől a folytonos jelentkezőket alkotásra ösztönzi, másfelől újabb és újabb fotósokat vonz maga felé:”

*****

Murádin László helynevekről szóló, értékes cikkét az Erdélyi Magyarok Ausztriai Egyesülete által kiadott, Bécsben megjelenő Közlemények - 2003/2 lapból vettük át,

Névválasztástól keresztelőig

Sok olyan helynevet - Kolozsvár és környékének helynevei között is - ismerünk, amelyekben a mál szócska szerepel: Kőmál, Túzokmál, Farkasmál, stb. Sokan arra kíváncsiak, hogy mi lehet e helynevek utótagjában előforduló szónak, a mál szónak az eredete.

A mál szóval közszőként irodalmi szövegeinkben is találkozunk. Vörösmarty Mihály Petike című verséből megtudjuk például, hogy mi a baja az „ármány adta” Péterkének:

Nem kell neki róka málja,
Sem a szomszéd bibliája:
Nem kell neki bor, galuska,
De bezzeg kell a Juliska...

Hogy a Vörösmarty idézetben mit jelenthet a mál szavunk, azt már a Czuczor-Fogarasi féle, csaknem másfél évszázaddal ezelőtt megjelent szótárból olvashatjuk:

„A régiéknél jelentette a négylábú, nevezetesen prémes állatok hasát, valamint azon prém bőrt is, mely a hast takarja”. A mál szó - olykor mály, máj alakban is - ezt jelenti: a ‚mell felső része’, továbbá ‚az állatnak ezen a részén, a mellen található prém bunda’. Ebben az értelemben találkozunk a régi szövegekben a rókamál, farkasmál, hiúzmál, borjúmál szavakkal. Madárnévként ki nem ismerné a sármány madárnevet? Ez a madárnév eredetileg sármál alakú volt, eredeti jelentése ‚sárga mellű’ madár. A sár - csángó nyelvjárásban: sárig - szó ugyanis régen a sárga színt jelentette, ma is megvan például a sárarany szóban.

A fenti példákból is kitűnik, hogy a mál szó nem azonos a román ‚part’ jelentésű mal szóval, miként a román nyelvészet tudni véli, hanem a mell szó mélyhangú párja.

Gyakori eset a magyar nyelvben, hogy két azonos vagy hasonló értelmű szó csupán mély és magas hangrendűségben tér el egymástól. Ilyenek: a kever vagy kavár, lebeg meg lobog, kő, kövecs meg kova, kavics, fergeteg meg forgatag, tipeg meg topog, döbben meg dobban, dörren meg durran, köröm meg karom, cefet meg cafat, dörömböl meg dorombol, dong meg döng, tömpe meg tompa, tülekedik meg tulakodik, gyúr meg gyúr, György, Györke meg Gyurka stb. A magashangú változat többnyire a tárgynak, tulajdonságnak és cselekvésnek, kisebb, finomabb mértékét, fokát jelenti (pl. köröm-karom), de ez korántsem kivétel nélküli, s olykor fordítva is igaz: például a dörömböl erősebb hangjelenségre vonatkozik, mint a dorombol (a macska), ugyanígy a döng (a föld) szavunk a dong (a darázs) szavunkkal szemben. A fenti példákhoz hasonlóan ilyen hangrendi különbség van - történetileg kialakult jelentésmegoszlással - a mál és a

mell szóalakok között.

De nem csak állat-, illetőleg madárnevekből ismerjük a mál szavunkat. Ahogy beszélünk a hegy derekáról, oldaláról, lábáról, gerincéről, homlokáról, ugyanilyen szemlélet alapján beszéltek régen a hegy máljáról (tulajdonképpen a hegy melléről) is. Ez a név maradt fenn az ilyen helynevekben, mint Kómál, Nyírmál, Kendermál, Szőlómál, de olykor máj alakban is, mint amilyen például a harasztosi Tómája, 'a Tóhellyel szemben lévő verőfényes domboldal, a tó málja', jelentésű helynév. Kérdés, hogy milyen térszíninformát nevezett a lakossága mál névvel? A régi nyelvemlékeinktől kezdve a nyelvjárásokig a mál főképpen a hegyalakulatokkal kapcsolatban élt: délnek fekvő, meleg, növényzet borította, igen gyakran szőlőtermő hegyoldalt, hegylejtőt jelöl.

A kolozsvári Kómál is ilyen térszíninforma (az Erzsébet út és a Kismező utca környéke); vele záródik a Fellegvár hegyvonulata. Alatta (a Metropol vendéglő mögött) természetes szemlélet alapján született meg a hajdani utcanév: Kómálalja utca (a mai Ludwig Roth utca).

Murádin László

*****

Programok

A Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzat tisztelettel meghívja Önt és kedves családját 2003. október 7-én 17 órára Ujhelyi Réka fotókiállításának megnyitójára a Budavári Önkormányzat székházának előcsarnokába Budapest, 1014 Kapisztrán tér 1. (I. kerület). Beköszöntőt mond Gosztanyi Mária, a Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzat elnöke. A kiállítást rendezte és megnyitja Benedek Katalin művészettörténész. Közreműködik: Zábó Gyula (ének), Hosmann Erzsébet (zongora).

A kiállítás megtekinthető: 2003. október 7-től október 21-ig, hétköznaponként 9.00-tól 18.00 óráig, (szombaton és vasárnap zárva)

*****

A következő klubtalálkozó

A Fővárosi Örmény Klub következő klubestjét október 16-án, csütörtökön 17 órakor tartja a Magyarok Háza V. Semmelweis u. 1-3. I. emeleti Bartók teremben. Mindenkit szeretettel várunk!

*****

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Fővárosi Örmény Önkormányzat **jótekonysági hangversenysorozatot** indított az Örmény Szerartású Római Katolikus Templom és Plébánia tatarozására (Budapest XI. Orlay u. 6.). A hangversenysorozat teljes bevételét e célra fordítjuk.

Helyszín: Budapest XI. Orlay u. 6. Templom

A belépőjegy ára 500 Ft.

További adományokat köszönettel fogadunk.

A második hangverseny:

2003. október 18-án (szombaton) 17 óra

Kátainé Szilvay Ingrid zongora- és orgonaművész Johann Sebastian Bach műveket ad elő.

A további hangversenyek időpontja: